

ANKARA BASIN TARİHİ ÜZERİNE BİBLİYOGRAFİK NOTLAR (1871-1928)

M. Bülent VARLIK

Anadolu'nun birçok yöresinde olduğu gibi, Ankara basın tarihinin başlangıcını da vilayet gazetesi oluşturmaktadır. 1871-1872 yıllarında yayın hayatına başlayan **Ankara Vilayet Gazetesi** kentin ilk süreli yayımıdır. Vilayet gazetesi II. Meşrutiyet'in ilanına kadar geçen sürede Ankara'nın tek gazetesi olma özelliğini sürdürmüştür.

1908'de Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte Ankara'da da özel gazeteler basın hayatına atılmıştır. İttihatçı eğilim taşıyan **Meram** ile sol eğilimli olduğu ileri sürülen **İnsaniyet** bu dönemde yayınlanmıştır. Yine aynı yıllarda Ankara'ya bağlı Sivrihisar'da Ermenice bir edebiyat dergisi çıkmıştır.

Milli Mücadele'nin başlaması ve Ankara'nın bu hareketin merkezi haline gelmesi ile birlikte 1919-1923 yılları arasında kentte, tamamı temel ilke olarak Anadolu'nun kurtulmasını savunan ama bunu için farklı görüşler ileri süren çeşitli siyasi eğilimlere bağlı çok sayıda süreli yayın yayınlanmıştır.

1919-1923 yılları arasında yayınlanan süreli yayınların bir kısmı yayın hayatına İstanbul, Konya, Afyon gibi kentlerde başlamış olmakla birlikte bir yandan Ankara'nın bağımsızlık mücadelesinin Kâbe'si haline gelmesi, bir yandan da yayınlandıkları yerlerin işgal edilmesi üzerine

Ankara'ya taşınmıştır.

Hâkimiyet-i Milliye ile önceleri sol çizgide bulunan ancak zaman içinde resmi görüşleri savunur hale gelen **Anadolu'da Yeni Gün** hükümetin görüşlerini yansıtmaktadır. Aynı dönemde yayınlanan **Anadolu Ajansı**, **Ceride-i Resmîye**, **Ceride-i Adliye**, **Ayın Tarihi** yeni bir devletin örgütlenmesinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Sosyalist görüşleri savunan **İkaz**, **Seyyare-i Yeni Dünya** (daha sonra **Yeni Dünya**), **Emek**, **Yeni Hayat**, muhafazakar bir çizgiyi izleyen **Sebilürreşad** ve **Tan** üzerinde durulması gereken yayınlar arasındadır.

Anadolu'da Kalem, **Anadolu'da Peyam-ı Sabah** ve **Alay** Milli Mücadele'ye mizah yoluyla destek veren süreli yayınlardır.

Anadolu'da Temaşa tiyatro, **Anadolu Tıp Mecmuası** sağlık, **Anadolu Terbiye Mecmuası**, **İlim-Fen-Felsefe Tettebbuatı Mecmuası** eğitim alanında önde gelen yayınlardır.

1924-1928 döneminde dikkati çeken nokta, kamu kuruluşları tarafından yayınlanan süreli yayınların sayısının artmasıdır. Osmanlı Devleti döneminde İstanbul'da yayınlanan süreli yayınlar cumhuriyetin ilanı ile birlikte Ankara'da çıkarılmaya başlamıştır. Ancak, bu yayınların bir kısmı idare merkezleri Ankara olmakla birlikte İstanbul'da basılmıştır.

Tamamıyla ikincil kaynaklara dayalı olan Ankara süreli yayınlar bibliyografyanın hazırlanmasında **Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanlığı yay., Ankara 1987, **İstanbul Üniversiteleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu 1828-1928**, (yay. haz.: Hasan Duman), IRCICA yay., İstanbul-1986 ve **Seyfettin Özege Bağış Kitapları Kataloğu/Kitap Adı-Yazar Adı-Konu-Süreli Yayınlar-Haritalar ve Atlaslar**, c: VI, Atatürk Üniv. Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı yay., Erzurum-1989 temel kaynaklar olarak alınmıştır. Ayrıca, İsmail Hakkı Tevfik [Okday]; **Ankara Vilâyeti Gazete ve Mecmuaları (1-9-933'e Kadar Çıkanlar)**, Tefeyyüz Matbaası, Filibe-1935 ile K. Yust; **Kemalist Anadolu Basını**, (çev: N.E., yay. haz.: Orhan Koloğlu), Çağdaş Gazeteciler Derneği yay., Ankara-1995 diğer önemli tamamlayıcı kaynaklar olarak kullanılmıştır. Çalışmada bu yayınlar sırası ile "An", "İst", "SÖ", "İHT" ve "Yust" kısaltmaları ile gösterilmiştir. Aşağıda, ilk 3 kısaltmanın yayımla yer alan rakamlar süreli yayınların kataloglardaki sırasına, son iki kaynağın yayındaki rakam ise sayfaya işaret etmektedir. Kullanılan diğer kaynaklar da [] içinde belirtilmiştir.

Bibliyografik künyeler yukarıdaki kaynaklarda yer alan bilgilerin birleştirilmesi ile hazırlanmıştır. Bu yöntemle kaynaklarda yer alan eksik ve/veya birbiri ile çelişik bilgilerin giderilmesi amaçlanmıştır. Bibliyografyanın hazırlanmasında tarihsel sıra gözetilmiş, ayrıca; Önceleri önemli kısmı İstanbul'da yayınlanan ve özellikle Milli Mücadele yıllarında Ankara'ya taşınan dergilerin çıkış tarihi olarak Ankara'daki yayın hayatının başlangıcı gösterilmiş, İdare merkezi Ankara olmakla beraber, İstanbul'da basılan dergiler de listeye

alınmış; bu süreli yayınların İstanbul'da basıldıkları matbaalar da belirtilmiş, Hakkında bazı kaynaklarda bilgi bulunan, ancak bu bilgilerin doğruluğu başka kaynaklardan teyid edilemeyen ya da verilen bilgi hakkında kuşku duyulan az sayıdaki süreli yayın (**Türk İli, Polis Mecmuası** vb.) ile kamu kuruluşları tarafından bu kuruluşların görevleri gereği çıkarılan ve bizce "süreli yayın" niteliği taşımayan bazı yayınlar (**Düstur, TBMM Kavanin Mecmuası, TBMM Zabıt Ceridesi, Matbuat-ı Ecnebiye Hülâsaları, Fiyat İstatistiği, Divan-ı Muhasebat Mecmuası, Temyiz Kararları, Adliye Vekaleti Tamimler Mecmuası, Rasâdat-ı Cevviye Risalesi, Askeri Divan Temyiz Kararları, Muahedat Mecmuası/Recueli des tratités, Adliye Vekaleti Kanunlar Mecmuası** vb.) liste dışı bırakılmıştır.

Aşağıda belirtilen 77 süreli yayının bir kısmı kütüphanelerde ya hiç bulunmamakta, ya da oldukça eksik haldedir. Bununla birlikte mevcut yayınların tek tek doğrudan incelenmesi ile bu sayının oldukça artacağı inancındayız.

01. **Ankara**; Vilayetin resmi gazetesidir. Haftalık. 1871-1872.[Ank. 96, İst.71]

02. **Meram**; 1908. [İHT. 23, Yust. 21]

03. **Anaid**; Bitaraf edebi mecmua. Ermenice. Haftada iki defa. Sivrihisar. 1909. [İHT. 85, Yust. 28, 31]

04. **İnsaniyet**; yayınlayanlar: İsmail Faik, Hasip. Vilayet Matbaası. Haftalık. 1911 [İHT. 22, Yust. 22-23]

05. **Say**; İlmî, fennî ve edebi risaledir. Sahibi: Ali Haydar, Müdürü: Abdurrahman

Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi

Dursun. Onbeş günlük. 1918. [Ank. 1679]

06. **İkaz**; [Haftalık siyasi gazete, İzmir cephesinin halkçı yayını], İmtiyaz sahibi ve mesul müdür: Koçzade Mehmet Şükrü. Haftalık/Günlük. 11 Temmuz 1919. [Ank. 837, İHT. 21, Yust. 106-107. Ayrıca bkz: İsmail Okday (İsmail Hakkı Tevfik); **Afyon-Karahisar Gazeteleri**, Tefeyyüz Matbaası, Filibe-1937, s: 8. Bu yayın **Müteferrika**, No: 4, Kış-1994 sayısında tıpkı-basım olarak yayınlanmıştır]

07. **Mefkure**; Fennî, ilmî, edebî haftalık risale. Sahip ve müdürü: Muhittin Celal. Haftalık. 1919. [Ank. 1206, İst. 945, SÖ. 709/1].

08. **Hâkimiyet-i Milliye**; Mesleği milletin iradesini hakim kılmaktır. Sahib-i imtiyaz ve müdür-i mes'ul: Recep Zühtü, Mahmut [Soydan]. Başmuharriri: Hüseyin Ragıp, Falih Rıfıkı [Atay]. Gündelik. 10 Kanunusani 1920. [Ank. 686, İst. 528, SÖ. 399, İHT. 13, Yust. 81-88. Kısa bilgi için bkz: Ömer Sami Coşar; **Milli Mücadele Basını**, Gazeteciler Cemiyeti yay., İstanbul-[1964], ss: 121-134 ve Mehmet Önder; "Milli Mücadele'nin Gazetesi Hakimiyet-i Milliye Nasıl Çıkarıldı?", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, c: VII, No: 20, Mart-1991, ss: 285-302].

09. **Anadolu Ajansı**; yayınlayan: Başvekalet Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü. Matbuat ve İstihbarat Matbaası. Günlük. 6 Nisan 1920. [Ank. 82, İst. 56]

10. **Anadolu'da Yeni Gün**; Cumartesinden maada hergün neşrolunur siyasi Türk gazetesi. Sahib-i imtiyaz ve sermuharriri: Yunus Nadi [Abalıoğlu]. Müdür-i mes'ul: Osmanzâde Hamdi, Kemal Salih [Sel]. Günlük. 9 Ağustos 1920. [Ank. 92, İst. 65, İHT. 26, Yust. 90-98. İstanbul'da yayın hayatına başlayan gazete, Milli Mücadele sırasında Ankara'ya taşınmış ve 9 Ağustos 1920 tarihinden itibaren yayını bu kentte sürdürmüştür. Gazete hakkında kapsamlı bir araştırma için bkz: Uygur Kocabaşoğlu; "Milli Mücadele'nin Sözcülerinden: Anadolu'da Yenigün", **Ank. Üniv SBF Dergisi/Atatürk Özel sayısı**, c: XXXVI, No: 1-4, Ocak/Aralık-1981, ss: 179-203. Ayrıca bkz: Ömer Sami Coşar; **Milli Mücadele Basını**, Gazeteciler Cemiyeti yay., İstanbul-[1964], ss: 177-188].

11. **Ceride-i Resmîye**; [Türkiye] Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin resmi gazetesidir. Yayınlayan: Matbuat ve İstihbarat Umûm Müdürlüğü. Haftada üç defa. 7 Ekim 1920. [Ank. 1849, İst. 0219, 1295, 1476, 1477, SÖ. 958,

İstanbul'a dönmesine kadar yayını sürdürdü. Geniş bilgi için bkz: Abdullah Ceyhan; **Sırat-ı Müstakim ve Sebülürreşad Mecmuaları Fihristi**, Diyanet İşleri Başkanlığı yay., Ankara-1991]

17. **Emek**; Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın yayın organı. Günlük. 16 Ocak 1921. [Yust. 104-106. Geniş bilgi için bkz: Mete Tunçay; **Türkiye'de Sol Akımlar-I (1908-1925) Belgeler**, BDS yay., İstanbul-1991, ss: 392-402]

18. **Anadolu'da Kalem**; Her hafta Cumartesi günleri yayınlanır edebî, mizahî gazete. Sahib-i imtiyaz: Hüseyin Suad. Müdür-i mes'ul: Kemal Salih [Sel]. Musavviri: Vahidettin. Haftalık. Nisan 1921. [Ank. 89, İst. 63. Kısa bilgi için bkz: Turgut Çeviker; **Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü-3/Kurtuluş Savaşı Dönemi 1918-1923**, Adam yay., İst.-1991, ss: 160-161]

19. **Ceride-i Adliye**; Adliye Vekaleti tarafından her ayın iptidasında çıkarılır aylık resmi adli mecmua. yayınlayan: Adliye Vekaleti İhsaiyat ve Müdevvenat-ı Kanuniye Müdüriyeti. Hakimiyet-i Milliye Matbaası, Cezri Matbaası/İstanbul. Aylık. 1 Temmuz 1921. [Ank. 7, İst. 208, SÖ. 156, İHT. 34, 63. Başlangıçta İstanbul'da yayınlanan dergi yayın hayatına 1921'den sonra Ankara'da devam etmiştir]

20. **Öğüt**; Amel-i milliyeye hizmetkâr, menâfi-i vataniyyeye hürmetkâr ve ... Türk gazetesidir. Sahibi: Abdülgani Ahmet [Doyran]. Yazı işleri müdürü: Sadri Ethem. Hakimiyet-i Milliye Matbaası. Günlük. 7 Temmuz 1921. [Ank. 1525, İst. 1213, İHT. 24, Yust. 116-118. Önce Afyon'da, daha sonra

Konya'da yayınlanan gazete, yayın hayatını 7 Temmuz 1921-9 Mayıs 1923 tarihleri arasında Ankara'da sürdürmüştür. Geniş bilgi için bkz: Mehmet Önder; **Milli Mücadele'nin Yanında ve Safında Öğüd Gazetesi (Bilgiler-Belgeler)**, Güven Matbaası, Ankara-1986. Ayrıca kısa bilgi için bkz: Ömer Sami Coşar; **Milli Mücadele Basını**, Gazeteciler Cemiyeti yay., İstanbul-[1964], ss: 155-163].

21. **Bozkurt**; Edebî, içtimaî, millî mecmua. İmtiyaz sahibi: Suad Salih. Mes'ul müdür: Emin Necmettin. Haftalık. 8 Temmuz 1921. [Ank. 247, İst. 184]

22. **Anadolu'da Peyam-ı Sabah**; Mesfûr Müdürü: Mihran. Başmuharriri: Ali Kemal. İstanbul'da "Peyam-ı Sabah" sahtedir, doğrusu budur. Müdür-i Mes'ul: Aka Gündüz. Sermuharriri: Paşa Kazım Bey. Yenigün Matbaası, Öğüd Matbaası. Haftalık. 23 Aralık 1921. [Ank. 91, İst. 64, İHT. 24, Yust. 98-99. Gazete önce Aka Gündüz ve arkadaşları tarafından İstanbul'da **Alay** adıyla yayınına başlamıştır. Aka Gündüz'ün Milli Mücadele'ye katılarak Ankara'ya gelmesi üzerine gazete **Anadolu'da Peyam-ı Sabah** adını almıştır. Kısa bilgi için bkz: Turgut Çeviker; **Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü-3/Kurtuluş Savaşı Dönemi 1918-1923**, Adam yay., İst.-1991, s: 159].

23. **Anadolu Tıp Mecmuası**; Her ayın onbeşinde çıkarı tıbbî, sıhhî, içtimaî mecmua. Sahib-i imtiyaz ve müdür-i mes'ul: Ekrem Hayri [Üstündağ]. Onbeş günlük. 1921. [Ank. 87, İst. 62, SÖ. 45]

24. **Askerî Tıp Mecmuası**; neşreden: Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisliği Sağlık Dairesi. Üç aylık. 1921. [Ank. 129. Yayın

Öğüt Gazetesi

hayatına 1871 yılında **Ceride-i Tıbbiye-i Askeriyye** adıyla İstanbul'da başlamış, 1921-1931 yılları arasında **Askerî Tıp Mecmuası** adıyla Ankara'da yayınlanmıştır].

25. **Türkiye**, Haftalık. 1921.[Yust. 128]

26. **Anadolu Terbiye Mecmuası**; Aylık ilmî, edebi mecmua. Aylık. Kanunusani 1922. [Ank. 86, İst. 61, SÖ. 44]

27. **Yeni Hayat**; İlmî, içtimaî, iktisadî ve siyasi mecmua. Sahip ve müdürü: Nazım. Haftalık. 18 Mart 1922. [Ank. 2210, Yust. 107-108. Türkiye Halk İştirakiyûn Fırkası'nın yayın organı olan dergi hakkında geniş bilgi için bkz: Mete Tunçay; **Türkiye'de Sol Akımlar-I (1908-1925)**, BDS yay., İstanbul-1991, ss: 107-108 ve Mete Tunçay; **Türkiye'de Sol Akımlar-I (1908-1925) Belgeler**, BDS yay., İstanbul-1991, ss: 424-435].

28. **Alay**; Haftada bir defa çıkar mizahi gazete. Ankara'da Peyam-ı Sabah yerine çıkmaya başlayan Alay. Sahib-i imtiyaz ve müdür-i mes'ul: Aka Gündüz. Heyet-i neşriye reisi: Lazistan mebusu Dr. Aydın Bey. Umur-ı neşriyya: Dr. Aydın Bey. Sermuharriri: Paşa

Kazım Bey. Haftalık. 7 Nisan 1922. [Ank. 50, İst. 34. Kısa bilgi için bkz: Turgut Çeviker; **Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü-3/ Kurtuluş Savaşı Dönemi 1918-1923**, Adam yay., İst.-1991, s: 184].

29. **Anavatan Mecmuası**; İlim, sanat mecmuası. Onbeş günlük. 2 Temmuz 1922. [Ank. 94, İst. 68, SÖ. 46/1]

30. **İlim-Fen-Felsefe Tettebbuatı Mecmuası**; Umur-ı İdare müdürü: Ahmet Edip. Süresi belirsiz. 1922. [SÖ. 501/2]

31. **Şarkın Sesi**; Siyasî, iktisadî, edebî, ilmî gazete. Sahibi: Mehmet Salih. Müdür-i mes'ul: Ahmet Teyfik. Günlük. 1922. [Ank. 1806]

32. **Anadolu Duygusu**; Edebî, içtimaî, fennî ve ilmî mecmuadır. Sahip ve mesul müdürü: İbrahim Turgut. Edebî müdürü: Osman Cevdet. Vilayet Matbaası. Onbeş günlük. 10 Ocak 1923. [Ank. 84, İst. 59, İHT. 60]

33. **Tan**; Müdür-i mes'ul: İbrahim Hıfzı. Günlük. 20 Kanunusani 1923. [Ank. 1899, İst. 1495. Gazete hakkında geniş bilgi için bkz: Ahmet Demirel; **Ali Şükrü Bey'in Tan**

Gazetesi, (çevrim-yazı: Yücel Demirel), İletişim yay., İstanbul-1996. Ayrıca bkz: Tefik Çavdar; "Ankara'da Bir Muhalif Gazete: Tan", **Ankara Dergisi**, c: II, No: 5, Temmuz-1993, ss: 101-109].

34. **İktisat Vekâleti Mecmuası**; yayınlayan: İktisat Vekâleti Neşriyat Müdüriyeti. Vilayet Matbaası/İstanbul, Kader Matbaası/İstanbul, Ögüd Matbaası. Aylık. Şubat 1923. [Ank. 851, İst. 659, SÖ. 495, İHT. 72]

35. **Milli Ordu**; Terakkiyat-ı askeriyyeden bâhis... askerî mecmua. Sahip ve naşiri: Nuri. Aylık. Mart 1923. [Ank. 1275]

36. **Ev Hocası**; Ev hanımlarına ve aile hayatına mahsus aylık mecmua. İmtiyaz sahibi: Ahmet Edip. İkdam Matbaası/İstanbul. Aylık. 1 Temmuz 1923. [Ank. 497, İst. 386, SÖ. 295, İHT. 67].

37. **Ayın Tarihi**; yayınlayan; Hariciye Vekaleti-Dahiliye Vekaleti Matbuat ve İstihbârât Müdüriyet-i Umumiyesi. Matbuat ve İstihbârât Müdüriyeti Matbaası, Yeni Gün Matbaası, Hakimiyet-i Milliye Matbaası. Aylık. Eylül 1923. [Ank. 146, İst. 113, SÖ. 86. Kısa bilgi için bkz: Fethi Kardeş; **Basın-Yayın Genel Müdürlüğü-60 Yıllık Hikayesi**, Basın Yayın Genel Müdürlüğü yay., Ankara-1980, ss: 26-27].

38. **Halk Yolu**; Hakkın yoludur. İlmî, fennî, edebî, içtimaî mecmuadır. Sahib-i imtiyaz: Kemal Cenap. Müdür-i mes'ul: Tahsin Nahid. Onbeş günlük. 1923. [Ank. 696, İst. 537, SÖ. 403]

39. **Askeri Talebe Baytarî Mecmuası**;

Kurucusu: Naki Cevat [Akkerman]. Aylık. 1923. [Ank.130]

40. **Baytari Mecmuası**; Her nevi hayvanat emrazından, ıslah ve teksirinden ve hıfz-ül sıhha-i umumiye ve gıdaye ile şuun-u baytariyeden bahseder. Sahib-i imtiyaz ve müdür-i mes'ul: Ali Rıza. Vatan Matbaası/İstanbul-Matbaa-i Askeriye/İstanbul. Aylık.1923. [Ank, 203, İst. 150]

41. **Jandarma Evamir Mecmuası**; Onbeş günde bir neşrolunur, Umum Jandarma Kumandanlığı tarafından suret-i resmiede tertip olunur, jandarmayı alakadar eder kavanin, talimat, evamir ve tebligatı bildirir. Yayınlayan: Umum Jandarma Kumandanlığı. Mes'ulü: Jandarma Kumandanı Ahmet Zeki. Jandarma Matbaası/İstanbul. Onbeş günlük. 15 Ocak 1924. [Ank. 978, İst. 747, SÖ. 555, İHT. 39, 73-74. İstanbul'da 1912 yılında yayın hayatına başlayan dergi 1924 yılında Ankara'ya taşınmıştır].

42. **Yeni Terbiye**; Terbiye ve maarif mesailinden banseder mecmua. İmtiyaz sahibi ve mesul müdür: Mehmet Servet. Aylık. Mart 1924. [İHT. 84-85]

43. **Ticaret Vekâleti Mecmuası**; yayınlayan: TC. Ticaret Vekâleti İstatistik ve Neşriyat Müdüriyeti. Ögüd Matbaası, Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, Sanayi Mektebi Matbaası/İstanbul, Vilâyet Matbaası/İstanbul. Aylık. Ağustos 1924. [Ank. 1988, İst. 1576, SÖ. 1165]

44. **Ziraat Vekaleti Mecmuası**; yayınlayan: Ziraat Vekaleti Neşriyat Müdüriyeti. Ögüd Matbaası, Hilal Matbaası/İstanbul, Cumhuriyet Matbaası/İstanbul,

İkdam Matbaası/İstanbul. Aylık. 1922. [Ank. 2310, İst. 1794, SÖ. 1342, İHT. 85].

45. **Türk Yurdu**; Türklerin faidesine çalışır, Türk Ocakları'nın fikirlerini neşreder. Yayınlayan: Türk Ocakları Merkez Heyeti. Sahibi: Hamdullah Suphi [Tanrıöver]. Müdür: Akçuraoğlu Yusuf, Mehmet Emin [Yurdakul], Celal Sahir [Silay], Hasan Ferit [Cansever]. Aylık. Ekim 1924. [Ank. 2074, İst. 1633, İHT. 84. Başlangıçta İstanbul'da yayınlanan dergi Ekim 1924 tarihinden itibaren yayınına Ankara'da devam etmiştir. Dergi hakkında geniş bilgi için bkz: Hüseyin Tuncer; **Türk Yurdu Üzerine Bir İnceleme**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara-1990, Masami Arai; **Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği**, (çev.: Tansel Demirel), İletişim yay., İstanbul-1994, Fusun Üstel; **İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)**, İletişim yay., İstanbul-1997, Yusuf Sarıncay; **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları 1912-1931**, Ötügen yay., İstanbul-1994. Derginin ilk dört cildinin çevrim-yazısı için bkz: **Türk Yurdu**, c: I-II, Tutibay yay., Ankara-1998, 1999.]

46. **Hastane**; Tıbbî mecmua. Sahip ve müdür-i mes'ul: Ömer Vasfî. Yazı ve idare müdürleri: Şükrü Yusuf, Feyzi. Yeni Gün Matbaası. Aylık. Ekim 1924. [Ank. 719, İst. 561, SÖ. 420, İHT. 70-71]

Hastane, Tıbbî Mecmua

47. **Türkiye Muallimleri Birlik Mecmuası**; İlmi, edebi, fenni, iktisadi ve içtimai mecmua. İmtiyaz sahibi: Refet. Mesul müdür: Abdurrahman. Aylık. Ekim 1924. [İHT. 83]

48. **Ormancı**; İlmi ve fenni mecmua. İmtiyaz sahibi: Süleyman. Aylık. Kasım 1924. [İHT. 78]

49. **Punar**; Siyasetten gayrı herşeyden bahseder halk gazetesidir. Yayınlayan: Türkiye Muallimler Birliği. İmtiyaz sahibi: Refet. Mes'ul müdürü: Abdurrahman Hamit. Onbeş günlük. 15 Aralık 1924. [Ank. 1559, İst. 1253, SÖ. 928, İHT. 78]

50. **Tayyare**; Onbeş günde bir intişar eder, Türk Tayyare Cemiyeti'nin vasıta-i neşir ve efkârı fennî ve millî mecmuadır. Yayınlayan: Türk Tayyare Cemiyeti. Sahip ve müdürü: Şakir Hazım. Ahmet İhsan Matbaası/İstanbul, Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası. Süresi belirsiz/Onbeş günlük. 21 Mayıs 1925. [Ank. 1925, İst. 1516, SÖ. 1122, İHT. 79-80]

51. **Jandarma Mecmuası**; Jandarma Umum Kumandanlığı tarafından jandarma mesleğinin terakki ve inkişafı için neşr olunur. Yayınlayan: Umum Jandarma Kumandanlığı 1. Şube Müdüriyeti. Jandarma Matbaası. Üç aylık. 1 Ocak 1925. [Ank. 979, İst. 748, SÖ. 556, İHT. 39]

52. **Ankara Gazetesi**; Haftalık ilmi gazete/ Radikal, milliyetçi ve cumhuriyetçi [gazete]. İmtiyaz sahibi ve mesul müdür: Talat. İktisat Matbaası. Haftalık, günlük. 5 Ocak 1925. [Ank. 97, İHT. 19]

53. **Maarif Vekâleti Mecmuası**; Tebliğler, raporlar ve tetkikler. Yayınlayan: Maarif

Vekaleti. Matbaa-i Amire/İstanbul, Devlet Matbaası/İstanbul. Süresi belirsiz. 1 Mart 1925. [Ank. 1125, İst. 868, SÖ. 647]

54. **Ankara'da Dellâl/Déllal à Angora;** Hayat-ı ticariyye ve sanaiyyeye hâdim mecmuadır. Sahib-ımtiyaz ve mesul müdür: Ahmet Edip. İktisat Matbaası. Aylık, onbeş günlük. 4 Nisan 1925. [Ank. 99, İst. 72, İHT. 64]

55. **İnkılâp;** [Haftada iki defa Cumartesi ve Çarşamba günleri çıkar, milliyet ve demokrasi fikirlerinin kökleşmesine çalışır siyasi, iktisadi, cumhuriyetçi Türk gazetesi]. İmtiyaz sahibi: Aka Gündüz. Mesul müdür: Ali Süreyya. Yeni Gün Matbaası. Haftada iki defa, gündelik. 1 Temmuz 1925. [İHT. 21-22]

56. **Muallimler Birliği;** Türkiye Muallimler Birliği tarafından neşrolunur ilmi, edebi, mesleki ve içtimai mecmua. Neşreden: Türkiye Muallimler Birliği Umumî Merkezi. Müdür-i mes'ul: Münif Kemal. Yeni Matbaa/İstanbul. Aylık. Temmuz 1925. [Ank. 1318, İst. 1041, SÖ. 768, İHT. 76-77]

57. **Millî İthalat ve İhracat Gazetesi;** Mesul müdür: Gergerizade Mustafa Vasfi. İktisat Matbaası. Haftalık. 20 Aralık 1925. [İHT. 23-24]

58. **Tıbbî Sayfalar;** yayınlayan: Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Vekâleti Neşriyat ve İstatistik Şubesi. Onbeş günlük. 1925. [Ank. 1980, İst. 1567, SÖ. 1159]

59. **Fen Kıtaatı Mecmuası;** İstihkâm, muhabere, şimendifer, ayda bir kere neşrolunur. Çıkararı: İstihkâm ve Muhabere Müfettişlikleri. Üç aylık. 1925. [Ank. 1846, İst.

405. Önce İstanbul'da yayınlanan dergi, daha sonra Ankara'da çıkmıştır].

60. **Piyade Mecmuası;** Yazı İşleri: Kara Kuvvetleri K. P. Dairesi Başkanlığı Piyade ve Makineli Tüfek Müfettişliği. Yeni Matbaa/İstanbul. Aylık. 1925. [Ank. 1546, İst. 1239]

61. **Maarif Vekaleti Tebliğler Mecmuası;** yayınlayan: Maarif Vekaleti Umur-ı İhsaiyat Müdüriyeti. Yenigün Matbaası, Milli Matbaa/İstanbul, Devlet Matbaası/İstanbul. Haftalık, aylık. 15 Şubat 1926. [Ank. 1848, İst. 870, SÖ. 645]

62. **Sıhhiye Mecmuası;** Yayınlayan: TC. Sıhhat ve İçtimai Muâvenet Vekâleti. Aylık. 1 Mart 1926. [Ank. 1645, İst. 1383, İHT. 43. Önceleri İstanbul'da yayınlanan dergi, sonradan Ankara'da çıkarılmıştır].

63. **Köy;** Siyasî, zırafî, iktisadî, içtimai mecmuadır. Sahib-i imtiyaz ve müdür-i mes'ul: Ali Vahid. Aylık. 1 Mart 1926. [Ank. 1076, İst. 826, SÖ. 611, İHT. 74-75]

64. **Türk Hava Mecmuası;** Türk Tayyare Cemiyeti'nin fikirlerini neşreder, onbeş günde bir çıkar edebî, fennî halk mecmuası. Yayınlayan: Türk Tayyare Cemiyeti Merkez-i Umumisi. Hakimiyet-i Milliye Matbaası. Onbeş günlük. 1 Haziran 1926. [Ank. 2046, İst. 1616, SÖ. 1202, İHT. 81-82]

65. **Hayat;** Haftalık ilim, felsefe ve sanat mecmuası. İmtiyaz sahibi: Mehmet Emin [Erişirgil], Nafi Atuf [Kansu]. Mesul müdür: Mehmet Emin [Erişirgil], Faruk Nafiz [Çamlıbel]. Devlet Matbaası/İstanbul. Haftalık/Aylık. 2 Aralık 1926. [Ank. 728, İst. 569, SÖ. 426, İHT. 71-72]

66. **Muhzırlar Mecmuası**; yayınlayan: TC. Adliye Vekaleti. 1926. [Ank. 1344, SÖ. 655]
67. **Türkiye Ticaret Mecmuası**; İktisadi, ilmi, içtimai ve ticari mecmua. Haftalık. 1926. [İHT. 83]
68. **Klüp Sinema Mecmuası**; Bütün dünya sinema cereyanlarından bahseder mecmuadır. Mesul müdür: Nuri. Hakimiyet-i Milliye Matbaası. Haftalık. 2 Şubat 1927. [İHT. 74]
69. **İktisat Salnamesi Mecmuası**; İktisadi mecmua. İmtiyaz sahipleri: Cemalettin, Cafer Salih. Mesul müdür: Cafer Salih. 15 günlük. 17 Mart 1927. [İHT. 73]
70. **Aylık Mecmua**; Yayınlayan: TC. Ziraat Bankası A.Ş., Yenigün Matbaası, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, Yeni Matbaa/İstanbul. Aylık. Temmuz 1927. [Ank. 155, İst. 120, 1648, İHT. 49-50, 63. Dergi 1927 yılından sonra **Türkiye Ziraat Bankası Mecmuası** adıyla yayınına devam etmiştir].
71. **Gençlik**; Her ayın onbeşinde çıkar, gençliğin okuma arzusunu tenmiye ve takviyeye çalışır, ilmî, edebî aylık mecmuadır. Sahib-i imtiyazı ve müdür-i mes'ul: Cemal. Resimli Ay Matbaası/İstanbul. Aylık. Nisan 1928. [Ank. 576, İst. 451, İHT. 68]
72. **İdare**; Dahiliye Vekaleti'nin aylık mecmuası. Aylık. 1 Nisan 1928. [İHT. 38]
73. **Çankaya**; Her ayın onbeşinci günü neşrolunur, halka doğru fikir, sanat mecmuası. İmtiyaz sahibi: Mithat. Mesul Müdür: Mecdi. Yazı İşleri Müdürü: Abdullah. Başmuharriri: Mithat Ömer. Matbaa-i Ebüzziya/İstanbul. Aylık. 15 Mayıs 1928. [Ank. 320, İst. 249, İHT. 64]
74. **Mehtab**; İlmî, edebî, içtimai ve mizahî halk mecmuası. Sahib-i imtiyaz ve mesul müdür: Şemsettin Sami. Ankara Matbaası. Onbeş günlük. 25 Kasım 1928. [Ank. 1209, İst. 947, İHT. 76]
75. **Halk Bilgisi Mecmuası**; Edebi, ilmi, içtimai mecmua. Neşreden: Halk Bilgisi Derneği Umumi Merkezi. Müdürü: Ziyaettin Fahri [Fındıkoğlu]. Süresi belirsiz. Kasım 1928. [Ank. 691, İst. 534, SÖ. 401, İHT. 70]
76. **Demiryolları Mecmuası**; Yayınlayan: Devlet Demiryolları Limanları İdare-i Umumiyesi. Demiryolları Matbaası. Aylık. 1928? [Ank. 382, İst. 304. İstanbul'da yayın hayatına başlayan dergi, demiryollarının millileştirilmesinden sonra Ankara'da yayınlanmıştır. Dergi sonradan ad değiştirmiş ve **Demiryol** adıyla çıkmıştır].
77. **Hilaliahmer**; Yalnız bayram günleri çıkar siyasi gazete. Mesul müdür: Fazlı [Tong]. 1928. [İHT. 16]